

Szerkesztői szállítás:

Belső-farkasutca 55. szám, hova a lap szellemi részét illető közlések czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adának vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy órá 1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések a hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer hasábozott garmond sor ára 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. Haasenstein és Vogelmel (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-té 9 szám emelet.)

A „KELET” előfizetési föltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy órá 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legczélszerűbben postai útványnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Egy szó a bíróságok és megyék területének szabályozásához.

(X.) A „Kelet” 55-dik és 57-dik számaiban —ggg.— jegy alatt megjelent cikkekre lenne néhány szavunk.

E cikkek oda mennek ki, hogy a birói területek kikerekítése, a törvényhatóságok mostani abszurd földirati alakjának szabályozása nélkül: anomalia; s így kívánatos, hogy a bíróságok szervezése a megyerendezéssel s a politikai felosztással egyidejűleg, habár nem is ez év folytán, vitessék keresztül.

Nem osztjuk e nézetet.

Bár úgy hisszük, hogy az első folyamodású bíróságok nem éppen oly rozszak, mint a hirük, sőt azon kivételes tünemény, hogy Kolozsmegye eléggé értelmes és szakértő képviselő bizottmánya nemcsak a törvényszéken elnöklő főbírónak, hanem összes törvényszékének buzgó eljárásáért, utolsó közgyűlésén, elismerést szavazott, még megerősített azon hitünkben, hogy kellő vezetés, a képviselő testületek ellenőrködése és a kormány felügyeleti jogának ott, a hol kell, érvényesítése mellett a mostani első folyamodású bíróságok önértetét s a közönség bizalmát irántok magasabbra lehetett volna emelni, mint a hogy — fájdalom — most áll.

Rég óhajtottuk, hogy az igazságügyministeriumnak a bíróságok működésével ismeretes valamely osztálya tüzetes céljává tette volna a bíróságok működésének felügyeletét, s kiválóan ellenőrizte volna azt, hogy különösen az erdélyi főispánok, kik a megyei törvényszékek feletti felügyeleti joggal fel vannak ruházva, gyakorolják-e és mily eredménytel-e jogot, mely kötelességnek is megjárja?

Az udvarhelyszéki törvényszéki állapotok reformálása körül tapasztaltunk a kormány részéről komolyabb intervenciót, de itt is csak akkor, midőn azok „megdőbbentő alakot öltöttek”, de másutt és praeventiv eljárást általában nem tapasztaltunk. *)

Azonban, bármiként is, de oda jutánk, hogy a mostani első folyamodású bíróságoknak nincs meg az a hitelük, mit óhajtanánk; s mostani szervezésükben, miután létezésük alapelve: a választás, maga a minister és képviselőház által megtámadtatott, ezen aligha lehet másként segíteni, mint a szervezés megfontolt, de késedelem nélküli keresztülvitelével, és a szervezést a megyék politikai felosztásától függővé nem téve.

Mert, bár tény az, hogy a megyék új felosztásának terve már egy század óta lett időnként napirendre hozva, de azért téved, ki azt hiszi, hogy mostani kormányunk az elődök buzgalma által oly helyzetbe van hozva, hogy csak megráznia kell a fát, hogy a megyék területének érett almája önként markába hulljon. Nézetünk szerint ugyanis e szabályozás létesülésének egy hatalmas téveszme állja útját, egy általánosan uralgó képzelődés, melyet részint a tévhit, részint az önérdék a kétségtelen igazságok közé csempészett.

E téveszme: az előitéletes ragaszkodás a megyék területi integritásához, mely szerint a megyék, mint egykori kis királyságok, azt vélik, hogy alkotmányos joguk van megcsorbitva akkor, ha azt kisebb területen kénytelenek üzni.

*) De mit szolt volna hozzá a hires autonomismus? Szerk.

Nézzük például Tordamegyét. Az ottani nézetek szerint a szabályozás körülbelől csak akkor nem válnék jogsértéssé, ha a megye mostani területén a szabályozás szerint két megyének állittatnék fel székhelye, holott — nézetünk szerint — ily kívánság csak akkor tűnhetnék fel jogosnak, ha az történetesen bele találna nemcsak a tordamegyeiek és székelyek, hanem az összes haza administratiojának tervébe, és ha ily igények kielégítése módfeletti kis megyék felállítását nem vonná maga után.

Kolozsmegye is mutatott a területi integritáshoz ily előitéletes ragaszkodást, midőn utóbbi közgyűlésén a kolozsvári kir. törvényszék területének beosztása iránt oly tervet adott, hogy az egész örményesi járás oda csatoltassék, holott e járásnak egy része részint a besztercei, részint a m.-vásárhelyi törvényszék területéhez inkább van indikálva. S mi volt, mi lehetett a vezéreszme más, mint az, hogy a megye területének mostani összességéből minél kisebb terület szakasztassék ki?

Imé, Dobokamegye önkormányzata jogellenes csonkításának tartja a 25-ös bizottság azon tervét, mely szerint e megye területén egy társas törvényszék felállítása sem ajánlatott.

Bárha a külön nemzeti területek e szabályozásnak már Erdélyben sem állják útját, mindamellett távol vagyunk attól, hogy az erdélyi törvényhatóságokat, Simon Elekként, tabula rasának lehetne és kellene tekinteni.

Ne szóljunk ezúttal a száz törvényhatóságokról, de tagadhatjuk-e, hogy a székely törvényhatóságok, melyeknek különben nincs ellenőre, ha Torda- és Felső-Fehérmegyének egy része valamely székely székbe kebeleztetik, nem kevésbé vennék zokon azt, ha területük egy részét valamely megye kikerekítésére kellene átengedniök. És mily hangulatba hozná, ez idő szerint, a szabályozás az oly megyéket, melyeknek önálló létezésüket el kellene veszteniök?

Ezek csak előitéletek, mondhatná valaki; túl kell magunkat rajtuk tennünk!

Ellenkezőleg, mi azt hisszük, hogy míg a megyék önkormányzati joga fennáll, e kérdést azok többségével, nem pedig azok ellenére kell megoldani; sőt óhajtható, hogy a kezdeményezés a megyék által történjék.

Nyilvánosak azonban azon okok, melyek miatt a megyék e kezdeményezést eddig meg nem tették, és melyek miatt annak sikerét eddig nem lehet várni, sőt még most sem lehet.

A mostani megyék újabb életüket alkotmányos izgalmak közt nyervén vissza, önként következett be az a helyzet, hogy — a mire már előbb is hajlamuk volt — magukat inkább politikai, mint adminisztratív testületeknek szerették tartani.

Kétségtelen ugyanis az a tapasztalat, hogy a megyei életben élénk működést, érdekeltséget csak oly kérdések körül látunk, melyeknek közvetlen politikai színezetük van. Áll az, hogy, míg adminisztratív tekintetből a megyék területi szabályozása sok helyt kívánatosnak mutatkoznék, a politikai szempont többnyire ellenkezőre czéloz.

E szempont nem tüntetné-e például Biharmegye előtt nagy sérelemként fel azt, hogy midőn hatalmas szózatát a nagy alkotmánykérdésekben fel emeli, azt nem legalább is egy félmillió, hanem legfeljebb pár ezer ember nevében tehesse.

Ily helyzetben a kormány és képviselőház, ha a területi szabályozás kérdését nagy gyorsasággal keresztülvinné, nagy izgalmat idézne elő kétségtelenül, de eredményt semmit, vagy pedig nem olyat, melyet a haza fiainak nagyobb része örömmel üdvözlne.

Előbb az újszervezés folytán át kell alakulniok a megyéknek, s a politikaitól az adminisztratív irány felé hajlaniok, és csak azután lehet velök és nem ellenőkre a fenforgó szabályozást keresztülvinni.

Ily helyzetben Kolozsmegye igen helyes példát adott akkor, midőn ugyszólva a mostani képviselő

választmány végrendeleteként, a kérdés megoldását az új szervezetű megyére átszállította, s az eszme érlelésére a régi sugaraknak újra útát nyitott.

S mert e kérdésnek még érni kell, az első bíróságok szervezésének már megérett kérdését vele kapcsolatba hozni már csak azért sem kellene, mert ennek átgondolt és czélszerű keresztülvitele a politikai felosztás nehezebb kérdésének megoldását csak siettetni fogná.

„Fällt der Purpur, so muss der Herzog nach...”

Bukuresti levél.

(Saját levelezőnkől.)

Mart. 9. 1871.

(L.) VI. A Hohenzollern Károly trónra léptekor 1866-ban inaurált politikai program legnevezetesebb pontja kétségkívül ama tétel volt, mely szerint az ország erkölcsi és anyagi emelkedése segitendő elő első sorban. A fiatal uralkodó, valamint az új idők megalapítóinak minden ténye kivétel nélkül és minden alkalommal arra utalt, hogy a kijelölt kettős javítás mindig felyülről veendi kiindulási pontját, hogy a jó példa annál hatályosabb legyen s annál számosabb utánzóra találjon.

Ez apostoli működés öt éve immár eltelt s az ország nyakig lakott már gyümölcsei élvezetével sőt egyszerre csak egy áthidalatlan örvény szélén látja magát.

A külpolitikai helyzetet már ösmerjük; — az ország helyében pedig ama rendszer, mely már Kusa fejedelem alatt formaliter kihivta a demoralisatiót, az éretlen alkotmányosság institutióba is beleragadtatott, s ma a nép minden rétegében, mint emészto kór dühöng. Az udvari cselszövények, a miniszteriumok szakadatlan változása, még a legmagasabb hivatali állásoknak is tarthatatlansága, az uralkodó fejedelem által támogatott párt-küzködések, az államvagyron elfecsérlése és a többi — mindez arra működött, hogy a kezdetbeli képmutató program kigunyolására előidéztesék az ország jelenlegi erkölcsi és anyagi romlása.

De minden más financiaiális, közigazgatási, és gazdasági kalamitások eltörpülnek sőt elenyésznek azon manevrerek szemben, melyet Károly fejedelem személyesen indított meg s melyet legnagyobb részt maga is vitt keresztül. Értjük ama vasuti engedélyt, melyet a romániai vasutak építésére Dr. Stroussberg, gr. Lehdorff, hg. Hohenlohe, Ujest és Ratibor nyertek. Az összes európai sajtó szorványos jelentései e skandalosus affairról még tízed részét sem tüntetik föl amaz ocsmány valóságnak, mi ez ügyben tényleg rejlik.

Előttünk fekszik 2½ ives munkálata azon parlamenti bizottságnak, melyet a képviselőház a végett küldött ki, hogy elvégre derítsen világot a porosz uszorások és spekulások mesés homályu szédelgéseire.

Igen sajnálom, hogy ön b. lapjának korlátozt tere meg nem engedi e nagyon is pikáns kérdés részletes tárgyalását, és ezért csak végpassusát emelem ki, mely kétségbevonhatlan, kézzelfogható tényekre és bizonyítékokra támaszkodva, kategoricze kimondja, hogy mindaz, mit eddig mind az engedélyes urak, mind pedig a fölhatalmozott kormánybiztos ez ügyben tett, nem csak az alkotmányba, hanem — a mi még több — magába az engedélybe ütköző. A fejedelem személye nem csak kompromittálva, de az is be van e jelentésben bizonyítva, hogy bünrészes ezen gschaftben, mely Romániának közel 300 milliójába kerülhet. A kötelezvények kibocsátásánál és értékesítésénél végrehajtott szédelgés legnagyobb részt oly instrukeziókon alapszik, melyeket Károly fejedelem saját nevében, a miniszterek ellenjegyzése nélkül, adott és küldött Berlinbe Ambron urnak, Dr. Stroussberg társának, ki egyszersmind teljhatalmu román kormánybiztos is! Egy szóval — ilyes valami „noch nie dagewesen!” E kérdés ma kerül a követek kamarájának napi-rendjére s így a föltöttebb nehéz és kényes határozat, előre láthatólag, alig lesz egy hétnél hamarabb meghozva.

De nem csak e részen lehet Károly fejdelmet hibáztatni, mert soh se gondolja ön, hogy az alkotmány, melytől a hatalmasságok segélyével mielőbb szeretne megszabadulni — csak a legkevésbé is fötájást okozna neki. Távol legyen! A legnagyobb kedélyességgel fuj egy követ az itteni társadalom leghirhedebb söpredékével, csak, hogy a gyűlölt Yon Ghikát visszalépésre indítsa vagy pedig ezt pseudo-alkotmányos uton előidézze. A minap is a hivatalos Monitorul-ban, melynek szerkesztőjét eláltatta, egy communiquet adatott ki (Ben Cohen rabbinus ügyében, ki a palástinai felettébb nagy szükségben levő izraeliták számára akart itt kegyes adományokat gyűjteni) mely által a miniszterelnököt kitisztázhatlanul akarta kompromittálni. De a cselszövény nagyon ügyetlenül volt inscenizozva, a dolog kiderült, s miután a fejedelem személye szent és sérthetetlen: most a Monitorul szerkesztője, Floresku ur a bűnbak.

A „zsido-kérdés” egyébiránt még mindig az a csata-mén, melyre mindenki örömmel ül itt föl, ki egy kis népszerűsége akar szert tenni. Az idegenek gyűlölete és üldözése (természetesen a poroszok kivételével)

csak pendantja ennek. Leginkább kitüntetik magukat ebben a „moldovai vörösek” (parti libre et independant), kik jelenben támogatják a miniszteriumot, mindaddig, míg az nem fogott ellene nyilatkozni az általuk előterjesztett romániai vad reorganisationalis javaslatnak. E javaslat azon pontozataiból, melyek az itt élő „külföldiek” (straini) szólnak, a következő érdekes helyeket emelem ki:

„25 §. Idegenek, kik valamely községben akarnak tartózkodni, kötelesek legfőbb 10 nap alatt folyamodni a községi előjárásához, ez iránti engedélyért.”

„26 §. A mezsei községekben tartózkodás csak oly idegeneknek engedhető meg, kik az alkotmány 7 §-a szerint a honfűtés jogát bírják. (Az az csak keresztyének.) A mezsei községekben való letelepedés az idegeneknek tilos.”

„28 §. A községi előjárások kötelesek biztosítékot szerezni arról, hogy az itt tartózkodásért folyamodó idegen képes-e magát fentartani?”

„29 §. A tartózkodási engedély az idegennek egy jegy által adatik meg, mely csak egy évig érvényes. Az oly idegenek, kiknek ily jegyük nincsen, kóborlóknak tekintetnek és a szerinti elbánásban részesülnek.”

„49 §. A községi előjárásnak jogában áll, bármely magán nevelő-intézet fölőrlatását elrendelni, mihelyt az a köz-nevelési törvénynek meg nem felel, vagy pedig alkalmat ad a közrend és jó erkölcs (!) háborítására, avagy a románok közti proselitismus terjesztésére. (Ez utóbbi pont egyenesen a L'institut des sacré couers-nek Jassiban és az angol kisasszonyokénak Bukarestben szól.)

BELFÖLD.

Pest, márcz. 12.

(B.) A lefolyt hét a házra nézve a szorgalom hete volt, s a megfizetett munkásság meg is termette üdvös gyümölcsét, miután az állam bevételei és kiadásai feletti tanácskozások teljesen be vannak fejezve, s nincs egyéb hátra, mint azoknak becikkelyezése.

Vessünk még egy pillantást a költségvetések alkalmával felmerült azon tárgyakra nézve, melyek minket a Királyhágón túl közelebbről érdekelnek.

Legtöbb aggodalmat kétségen kívül a keleti vasút érdeke ébreszt.

Hogy e tárgyban Ilyacos intra muros et extra történetek mulasztások, sőt hibák is: az kétséget nem szenved. Azonban a közlekedési miniszternek e tárgyban adott felelete biztosít legalább arról, hogy a ministerium egész erővel oda fog törekedni, miszerint a felmerült akadályok mihamarabb elhárítatva, a munka újból teljes erővel megkezdődhesse.

A mezősegi kőút készítésére a kívánt összeg meg van szavazva.

A megyék által fentartandó kőutak segélyezésére 200,000 frt helyett 400,000 frt szavaztatott meg, s így ezen utak sem fognak elhanyagoltatni, sőt a közlekedési minister úr felelete után reményleni lehet, miszerint a Héjasfalván-Udvarhelyen-Csik-Szeredán át a gyimesi határszélhez vezető útvonal az idén is tetemes segélyben fog részesülni.

Mindenkit bizonyosan érdekelni fog a pénzügyminister úrnak a só ára leszállítása tárgyában tett nyilatkozata, mely a só árának már a közel jövőben való leszállítását kilátásba helyezi.

Aggasztott bizonyosan a Királyhágón túl mindenkit az is, hogy a Kolozsvárt felállítandó egyetem kérdése még maig sincs megoldva, s ennek következtében a kolozsvári muzeum segélyezése sem vétetett föl az 1871-ki költségvetésbe.

Azonban biztosítva vagyunk az iránt, hogy az e célra kiküldött bizottmány e kérdést a pesti egyetem újra szervezésétől külön válva, sürgetőleg fogja tárgyalni, s miután e részben azon nehézségek, melyek a pesti egyetem újra szervezésénél megvannak, nem léteznek: már a

jövő költségvetésben benne lesz mind a kolozsvári egyetem költségeire szükséges összeg, mind a kolozsvári muzeum segélyezésére megkívántató összeg, miután az egyetemnek a muzeum gyűjteményeire mulhatatlan szüksége van.

E szerint a kolozsvári muzeum segélyezési kérdésnek eldöntése már ezen évben várható.

A héten már újból elkezdődnek a reform-kérdések feletti viták, legelsőbban hihetőleg a községek szervezése, azután rendre az úrbéri maradványok, irtóványok, telepítvények kérdései s az első foku bíróságok kérdése, melyek a közbejöheto mellékes kérdésekkel együtt körülbelül elfoglalják azon időköz, mely alatt ezúttal az országgyűlés ülészen fog.

M.-Vásárhely, 1871. mart. 11.

(n-n.) Tegnap délután, mint Török, Gálfi és Horváth kivégeztetők 17-ik évfordulóján, nagy néptömeg jelent meg a postaréten, nyugvó marttyrok hamvainál, leróni a kegyelet adóját. A sirdomb felett Kovács Áron ref. lelkész mondott imát, aztán Bereczki S. szónokolt. Hogy B. mint világi szónok, párszinezetet vegyített beszédébe még csak hagyján; ámbár neki is rozsol állott az a sötét szeműveg, melyen keresztül nézve tüntette föl alkotmányos jelen helyzetünket; mert a kegyelet mindig kegyelet marad, mely kizár magából minden pártszinezetet. De hogy K. Á., ki mint imádkozó pap szólalt meg a sir felett, oly vastag pártoskodási hangot kevert könyörgésébe: teljességgel nem fért össze az ünnepély komoly méltóságával. Nem mondjuk hogy külön válják a pap a hazafitól, de bizony a szűkkeblű particularismus jellegét sem szabad magára öltetni a papnak, hól mint pap szólal meg; mert hiszen minden párt egy istent imád. Ha ép úgy nem tetszik K. urnak a „közösügyes alkotmány”, törjön ki ellene egybűt, de ne egy imádkozó gyülekezet előtt. Ennyit szükségesnek tartottunk megjegyezni a jövőre való tájékozás tekintetéből.

Déva, 1871. mart. 10.

Hol a számok oly ékesen beszélnek, ott feleslegesnek tartom a cifra szokat. A nevelés ügyének egy kitűnő apostolnőjét bátorodom röviden bemutatni, Hunyadmegye köztisztviselő főispánjának, Barcsay Lászlónak, szeretett nejében, báró Bruckental Antonia urhölgyben, kihez hasonló lelkes urhölgyeket adjon az ég a nevelés ügyének, mert akkor élni és virulni fog a szent ügy. De szóljanak a számok.

1869-ben egy tánczvizalmat rendezvén, ennek tiszta jövedelméből a dévai ref. iskolának átadott könyvnyelvényben 300 ftot, készpénzben 41 frtot. Ugyan csak ebből az itt állítandó felekezet nélküli leányiskola alapra szelvényben 200 ftot, készpénzben 19 ftot. 1871. febr. 4-én tartott tánczvizalom egész tiszta jövedelme 182 ft és 52 kr. szintén a leány iskola alapra, és febr 18-kán tartott báljövdelem 120 frt. a nemzeti kaszinó könyvtára gyarapítására. Ime tehát rövid pár év alatt 762 frt 52 krt. letéve a mivelődés oltárára!

Jelenleg minden vasárnap felolvasásokat és zene- s ének-estélyeket tartunk a könyvtár gyarapítására, melyeket nem csak a helybeli, de a vidéki uri családok is oly számosan látogatnak, hogy a terem zsufolva van s ezekkel könyvtárunk fölvirágzása már is biztosítva van. Bőjtí vasárnapjainkat ennél üdvösebben alig gyümölcsöztethetjük volna. Köszönet a lelkes hölgyeknek, kik az eszmét megvalósítani segédkezeket nyújtanak s kik közül b. Bruckental Antonia urhölgy sohasem hiányzik!

Déva váry.

Sz.-Régen, mart. 3-án.

(Vége.)

Czikkiró ur felosztási tervében azt is véleményezi, hogy Tordamegye felsőkerületéből, a M.-Vásárhelyhez közeli eső helységek 1—2 órányi távolságra Marosszékhez csatoltassanak, többeknek annectalását a virilis szavazatok béhozatala miatt nem kívánja, sőt az ellen tiltakoznék is.

Az országgyűlés a színházi ügyek főfelügyelőjévé a kir. főkörmányszéket kérte fel, ki az országos biztosok mellé maga részéről, a később országos elnök gr. Teleki Lajost s gr. Teleki Ferenczet rendelte ki.

Ugy látszik, az akkori Napoleon s Martinovics-féle zavarok miatt, a terv létesítéséhez kezdeni nem látták korszerűnek. De azért a bizottmány tanácskozásokat tartott, a színeszet kormányát átvéve, s lelkesültséggel ment elől, hogy gr. Teleki Lajosról, a bizottmány elnökéről, Kolozs megye akkori főispána Jósika Antaltól, s alezredes gr. Teleki Ferenczről fenmaradt: mikép az akkor itt mulató német szintársaság előadására többé meg nem jelentek.

Hallgatásukat 1802-ben szakíták meg, mely évben Napoleon világhekét látszott igérni Európának. Mint a színházi levéltárban fenmaradt adománygyűjtő lajtsromból látjuk, jan. 17-ik napján b. Wesselényi Miklós, gr. Bethlen Farkas, Fekete Ferencz országzs biztosok névaláírásával könyvecskét készítettek, s abban alezredes gr. Teleki Ferenczet az adakoztatás megkezdése s a pénz gyűjtésével megbízák.

A lelkes gróf fellépett, s oda emelkedett a részvét, hogy csakhamar 14,584 forint lón aláírva. S 1803. jan. 28-kán, tehát a kezdettől egy év alatt, annyira biztosítva látta magát a bizottmány, hogy építést tervező gyűléseit megkezdé. E naptól jegyzőkönyvet alapított.

A színház hová leendő építtetése volt természetesen az első eldöntendő kérdés. Legelsőbb Szacsva Sándor, a Magyar Kurir volt szerkesztőjétől s akkor bizottmányi tagtól vettek egy telket, kívül a Torda-kapun; csak később jöttek reá, hogy belebb kell helyet vásárolni — sugy választák ki azt, a hol most áll.

Ne vegye rossz néven czikkiró ur, ha mi is ép azon okért elleneznök azon helységeknek bárhová való csatoltatását, és pedig annál inkább, mivel idetartozásukat ők magok is kérelmezik. Azt is hisszük, hogy igen sok magyar ember szeretne Marosszékhez tartozhatni, s ép azért, mivel mindnyájan oda nem tartozhatunk, a kik kénytelenítettünk azon kereten kívül maradni, azon helységek lakóinak, kik tán a közelség tekintetéből oda kebleztethetnének, csak köszönetünket fejezhetjük ki, hogy a 8 százados együtt küzdést respectálva, a küzdőterén tovább is velünk maradni óhajtanak.

A többi fenmaradt helységeket Teke környékével Beszterczéhez óhajta csatoltatni D. ur. Már pedig ezen kerületet keresztül vágva, s Beszterczéhez adva, szintén az eddighez hasonló hosszú megyét fogna képezni, szélében eső Besztercze központtal, és így a havasak alján felnyulva bátran határ-örvidéket is képezhetne. S minthogy megyénk felsőkerülete törvénykezési szempontból M.-Vásárhelyhez van adva, a Régenen felüli vécsi és délkeletre fekvő görény sz.-imrei járásek 41. helységének 36 ezer lakója 4—8—12 mértföldnyi távolságról Sz.-Régenen, mint kereskedelmi városukon s gyakori érintkezési pontjukon keresztül, ügyeik elintézésére Beszterczeig 8- s törvénykezési ügyeikben 4 $\frac{1}{2}$ mértföldnyi utat kellene megtenniük.

Vége czikkiró ur felosztási tervében, Kolozsmegyéből a tekei járás kivételével Régen vidékéhez egy helységet is csatoltatni nem enged, fenn kívánva tartani Kolozs és Doboka-megyék számára két egyforma megye alakítását, egyenként 120 ezer lélekkel.

E két megyét miként kívánja felosztani nem tudjuk, hanem miután Kolozsmegyéből örményesi és nyulasai járásek is törvénykezési szempontból a 25-ös bizottság által Beszterczéhez vannak utalva, Tancs községe pedig, mely Régenhez 1 $\frac{1}{4}$ mértföld, megyei ügyei elintézésére Kolozsvár vagy Szamos-Ujvárra: 10—12, törvénykezési tekintetben pedig Beszterczére 6—8 mértföldnyi utat kellene tenniük. Ugyan ezen sorban részesítettnek Farago, N.-Erese, Kis-Nyulas stb. mezősegi községek is, akkor, a midőn ezen járásek közül a legszélő falu is a mezősegen keresztül vonuló országos uton Régenig, a különben is emporialis helyig 4—5 mértföldnyi utat kellene csak tenniük.

Meg vagyunk győződve, hogy Kolozs, ugy Doboka-megyék magok részokról is ily szabálytalan, s a nép terheltetésével járó, csaknem az eddigi hosszúságban kiterjedő megyéket alakítani nem kívánnának; hanem a czikkiró ur által is megállítatni kívánt minimummal is megelégedve, kerekébb és szabályosabb területre szavaznának, az 184 $\frac{1}{3}$ országgyűlési systematika deputatio véleménye alapján, a n.-sármás és n.-czégi vonalig természetes határral, s akkor csak fenn maradna az emittett kolozsmegyeyi terület, mely részint tiltakozásánál, részint geográfiai fekvésénél fogva Marosszékhez nem csatoltathatnék, hanem Régenhez kellene maradnia, mely terület 100,000-et meghaladólag, igen természetesen a 18,000 lelket számláló Besztercze vidékét magához vonná. Mit azonban mi nem azért, mintha örömmel elfogadni készek ne volnánk, hanem Beszterczének historiai multja, és kiváltságai alapján nem követelünk.

Légyen meggyőződve a tisztelt czikkiró ur, minden e tekintetben tett felszólalások, felterjesztések és kérések, nem egyéni képzelt, hanem a nép valódi közérdekében történtek. Véleményünk szerint minden reform ugy üdvös, ha a közérdeknek és a közkívánalomnak megfelel; a mi a nép terheinek könnyebbitésében áll első helyen, azon esetre pedig, ha fennebb jelzett vidék lakósága, melyet a kereskedelem és forgalmi érdekek, valamint maga a mivelődés is határozottan egy ponthoz kötnék le, ha azon helytől elszakították: rendkívüli megterheltségnek nézne elébe.

d) Nem mellőzhetjük annak figyelembe vételét is felemlíteni, hogy Régen a vasutnak már M.-Vásárhelyig lett kiépítése, sőt ennek a Maros mellett Moldova felé Jassi és Odessával összeköttetése után, kereskedelmi és forgalmi tekintetben további biztos emelkedésnek fekvésénél fogva is elébe néz, a minthogy jelenben is többféle és nevezetes iparágakkal egész Erdélyre kiterjeszkedik.

Azon közeli, s mégis szépizlési tekintetben tőlünk oly messzi hagyott korbá kell visszagondolnunk magunkat, s a megyeház akkori snlyát kell latba vetnünk, sőt rá kell gondolnunk, hogy azon időben e pont volt Kolozsvár közepontja: hogy színházunk helyiségével kibéküljünk.

Szűkkeblűséggel e kort nem vadozhatni. A telket, melyen színházunk áll, a ref. collegyomengedé át 5000 frtért, mit öt hazafi: gr. Teleki Lajos és Ferencz, b. Wesselényi Miklós, b. Toroczky József és b. Bánfi József fizetett ki. S hogy minő czél lelkesíté, bizonyítja a színházi jegyzőkönyv, melybe 1803. jul. 15-éről a megvevők beigtatták: „mely szerint fenhagyják magoknak azt, hogy mihelyt ezen telkekre nem Theatrum építtetnék, vagy felépülvén, a Theatrum más czélra fordíttatnék, vagy pedig benne idegen nemzetbeliek a magyar társaság kirekesztésével, vagy annak kárára játszanának: azonnal jussok legyen magoknak s haeresseiknek kézeiket a Theatrumra tenni, s a contractusban stipulált ötezer rfrtig magokat törvényesen is excontentáltatni.”

Hogy az adakozások szintén ily szellemben történtek, arra nézt gr. Teleki József ezer forintját kell felemlitenem, ki kötelezvénye második pontjával a következőt tév: „A mig az említett játszó-szinben magyar anyanyelvünkön folynak a játékok, addig sem én, sem maradékom soha sem praetendálhassuk sem az említett capitalist, sem annak intressét; mihelyt pedig az említett játszó-szinben idegen nyelven való darabok adatnak, vagy az épület más czélra fordíttatik, azonnal intabulaltassék, a most ajánlott ezer forint az épületre, és azt én vagy maradékom, miut minden hasonló adósságot, megvehessük.”

Ily önkéntesen, s mégis óvakodva hozák Erdély fiai

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Az erdélyi országos színház keletkezése, alapítása, építtetése és megnyitása.

Kövári László „Erdély Történelmé”-ből.

(Az 50 éves jubilaum alkalmából.)

(Folytatás.)

E pénzmennyiség előteremtésére nem láta más forrást, mint a hazafiak lelkesedését, önkénytes adakozását. S hogy bemutassa, mikép nemzeti ügyben a nemzet részvéte ekkor is legbiztosabb tőke vala: jelentéséhez névsort csatolt, melyben már is egy sereg önkénytesen adakozni kívánó honfi és honleány vala bemutatva, kinek névsora az országgyűlési jegyzőkönyv szerint: iktári gr. Bethlen Sámuel, Bethlen Farkas, Gergely, Miklós és Pál, gr. Mikes János, Mihály és Zsigmond; gr. Vass Miklós és Sámuel; gr. Teleki Ferencz, Toroczky József, b. Wesselényi Miklós, b. Huszár József, gr. Kornis Ignác, gr. Rhédei János, Türi László, b. Henter Antal, b. Radák István, b. Kemény Farkas, b. Nalázi József, Cserei Miklós, b. Jósika József; a honleányok közül ott látjuk: gr. Bethlen Gergelyné, Lajosné, Adámné, Bethlen Rózia asszonyt, tanácsos Gálnét, b. Bánfi Sándornét.

A beadott terv s az aláírók névsora alapján az országgyűlés nem csak a színeszet országos pártfogását monda ki, hanem egyszersmind pénzügyítésre, három biztost nevezett ki: b. Wesselényi Miklóst, ifj. gr. Bethlen Farkast, s a tervadó Fekete Ferenczet.

Egyet értünk mi is cikkiró ur azon nézetével: igyekezzük az új alakítást aként eszközölni, hogy az állandó legyen, higadtan és megfontolva halgassuk ki egymást, és győzzön a jobb!

Több Tordamegye f. k.
és kolozsmegyei birtokos.

Országgyűlési tudósítás.

Pest, mart. 11. 1870.

Elnök: Somssich Pál; jegyzők: Bujanovics, Ivácskovics, Széll.

Napirend: a pénzügyi bizottság jelentése a valóság- és közoktatási minisztérium alatti, magyar- és erdély-országi alapok 1870. évi zárszámadása tárgyában.

A pénzügyi bizottság e számadásokat megvizsgálás végett az államszámvéviszékhez áttétetni javasolja.

A pénzügyi bizottság jelentése Krajcsik J. ellenzése daczára elfogadtatott.

Következik Henszlmann határozati javaslata, mely arról szól, hogy a műemlékek fentartására tavaly előirányzott készlet műemlékek restaurációjának céljára, különösen a löcsei templom restaurációjára fordíttassék, melyre a miniszteri előirányzat is 5000 forintot kér megszavaztatni.

A pénzügyi bizottság egyáltalán ellenzi a kért költségek megszavazását addig, míg oly tervek és költségvetések előterjesztve nem lesznek, melyekben legalább megközelítőleg felülmúlva lesz, mennyibe kerülnek a tervezett munkálatok mindössze.

Henszlmann fölvilágosítására a ház megszavazza az 5000 forintot.

Következik Szentpály Jenő határozati javaslata a műegyetem tárgyában.

A pénzügyi bizottság a határozati javaslat első pontját, hogy a műegyetemnek még annak végleges szervezete előtt oly szervezet és igazgatás adassék, minővel az egyetem bir, elfogadandónak találja.

Elfogadtatik.

A második pontra vonatkozólag a pénzügyi bizottság azt hiszi, hogy a műegyetem Pestre áttétele ne rögtönzöttség, hanem utasíttatni kívánja a vallás- és közoktatási minisztert, hogy a műegyetemnek az 1872/3-iki tanévre Pestre való áthelyezése tekintetéből a szükséges előintézkedéseket tegye meg.

Várad Gábor határozottabban utasíttatni kívánja a minisztert arra, hogy az áttétel még okvetlen az 1872-3-ki évben történjék meg. A ház.

Zsedényi, Simonyi, Csengeri, Tisza K. Helfy, Pulszky, Madarász felszólalása után elfogadja Várady indítványát.

A harmadik pont (a külföldi technikai tanügy figyelemmel kísérése ügyében) változatlanul fogadtatik el.

A 4-ik pontra nézve (az egyetemi tanárokkal egyenlő tanári fizetés, 2500 forint s 400 forint lakbér), Tisza Kálmán határozati javaslatot terjeszt be, mely szerint a fizetés előlegesen is emeltessek ugyan, de ez ne praepjudicáljon az ide vágó törvény alkotandó szabályzatának.

Elfogadtatik.

Erre tárgyalás alá vétetik Királyi Pálnak indítványa, mely szerint Pest szab. kir. város törvénykezési felülkiadásainak megtérítésére 1870-dik évre 68,400 forintot, 1871-re 91,207 forintot kell megszavazni. Elejtetik.

Kollár Antal és Maximovics Miklós indítványai, melyek szerint a városoknak a multban kiadott összes törvénykezési költségeiket megtéríteni javasolják, a p. ü. bizottság véleményéhez képest, az indítványozók újbóli ajánlása daczára elejtetnek.

Szüllő Géza indítványa a bazin-pérneki utvonallé kiépítése iránt, mely célra 32,000 forintot megszavazása kértetik.

A pénzügyi bizottság, a törvényhatóságoknak megajánlt 400,000 forintból két évi részletben ajánlja a kívánt összeget megszavaztatni.

Elfogadtatik.

a haza oltárára áldozataikat. Az adakozásba nagy és kicsiny befolyt, mert a magyar megyék s székely székek vetekedtek az önkéntes adakozásban hazánk nagyjavarai. Az épületanyagokat beszerezék, s 1804 tavaszán egy elég terjedelmes színháznak veték meg alapját, melynek hossza 22, szélessége 12, magassága 6 öl, hét öl hosszúságú színpaddal. S ez által a két magyar haza legelső magyar színháza alapja letétt.

A színház létrehozatala nagy munkája mellett, a színészet ügye is emelkedett. Az országos bizottmány mindketőt felkarolta. A színház építése élén gr. Teleki Ferenczet a színészetén b. Wesselényi Miklós állt; a munkakör ezen szerencsés felosztása a legdübösebb eredményt idézte elé.

B. Wesselényi korának ngyanazon szerepét vitte, mit később fia foglalt vala el. Szónoki tehetsége, tüzes hazafiassága, lovagias jelleme, aristocrat gondolkodása s nemzeti-ségünk iránti fanatismusánál fogva — a színészetet úgy tekinté, mint nemzeti létünk egyik sarkkövét. A színészek előtt ajtaja, pénztára mindig nyitva állt; ruhátár, pénzhány, szóval minden anyagi szükség esetén ő volt a mentő gondolat. Az országos pénzalapot nem csonkíttatá, hanem maga fedezé a pénztár hiányt. Ő nem Moecenas: igazgatója, bírja, mondhatni atyja volt a színészeknek. A színészekkel az egyezményeket saját nevére kötö; személyest tartá mellettök, a színészet ügye, mint főnökhez csak fellebezhésképp ment zsbóli kastélyába; s mi mindezek alapja, ha a színészet nem fedezé magát, Zsibórol jöve meg a havi díj. Ez kulcsa annak, miért neveztetetett az erdélyi szintársaság Wesselényi társaságának. Ily pártfogó mellett könnyű volt színészetünknek fejléni.

(Folyt. köv.)

Felvétetik Kvassay László indítványa a Vág szabályozása tárgyában 50,000 forint kijelölése iránt. Elfogadtatik.

Tárgyalás alá kerül Várady János h. javaslata a Garam szabályozása tárgyában, mely szerint a helytartónács által létesített terv kivételére a fentebb is érintett vízügyi költség egy része fordíttassék. Ghyez Kálmán új tanulmányozásra kívánja a kormányt utasíttatni, melyhez képest a jövő költségvetésbe a szükséges összeget előirányozza, — ehhez Paczolay János is járulván — elfogadtatott.

Következik a közm. és közlek. minisztérium műszaki tisztviselőinek kérvénye, melyben a f. évre működési pótlékot, jövőre fizetésfelemelést kérnek.

A bizottság nem véli pártolandónak e kérvényt, mert az egyenlő rangfokozat iránti elfogadott elv szerint van a budget összeállítva.

Elfogadtatik a bizottsági vélemény, hasonlóképp a Zombor-Bezdan közti kongó téglá-utra nézve is, mely szerint a 150,000 forint költség ne 3, hanem két évben adassék ki.

Ezután tárgyalás alá kerül az Eszterházy-képtár megvétele iránti törvényjavaslat. Mely Henszlmann Imre előadó indítványára egyhangulag elfogadtatik.

A további napirendben a mentelmi bizottság jelentése tárgyalatik Paulini Tóth Vilmos kiadása iránt Stelczer Frigyes magánadvól kértére. 72 szóval 70 ellenében, Guthy Benő pedig egyhangulag kiadatik.

Ülés vége 3/4 3-kor.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, márcz. 13.

(s.) Párisban a helyzet, daczára annak, hogy — mint tegnapielőtti táviratunk jelenti — a Montmatre külváros lakói a visszatartott ágyukat kiadták, még mind válságos. A Belleville külvárosiak vonakodnak az ágyukat s mind ezek, mint a montmatre-iek a fegyvereket, melyek mint volt nemzetőröknél, náluk voltak, kiszolgáltatni s erősen eltorlaszolták magukat. A kormány ellenben igyekszik a párisi helyzetet Bordeauxban kevésbé aggasztónak feltüntetni, mi által hatalmas argumentumtól fosztaná meg a köztársaság elleneit annak tarthatlansága és ezelszerűlensége ellen intézett támadásaik és fondorlataikban. A monarchisták igyekeznek is minden követ megmozdítani a királyság helyreállítására; evégből már egyesülési kísérleteket is tett a két nagy antirepublicanus párt: az orleanisták és legitimisták. Természetesen a párisi zavarokhoz hasonló tulzások legtöbb vizet az ő malmukra hajtának. Hogy mi vár a köztársaságra: legékezzőlőbban megmondja tegnapi táviratunk, mely arról értesít, hogy Franciaország jövő államformája felett általános népszavazat fog dönteni. A székhely felett is határozott már a nemzetgyűlés: e szerint a francia törvényhozó és végrehajtó hatalom székhelyül 461 szavazattal 154 ellenében Versailles lön kijelölve.

Franciaországnak meggyűlt a baja Algirral is, hol hir szerint minden törvényes rend megszűnt. Az oda küldött mobilgardák lefegyvereztettek a benszülöttek által, kik korlátlan urai a helyzetnek. A kormány készül helyreállítani a rendet.

Ama békeünnepélyek, melyek most mindenfelé a németek által rendeztetnek, Zürichben szomorú eseményre adtak okot. Ott ugyanis egy ily békeünnepély alkalmából f. hó 9-én véres verekezés támadt. A tömeg, sőt fegyveres katonák is berohantak a németek helyiségébe, hol nagy tusa fejlődött ki. Egy egyén meghalt, többen megsebesültek.

A Németországnak fizetendő hadikárpótlás tekintetében nagyon érdekes hírt távirnak Hollandiából, mely szerint hollandi bankárok készek az 5 milliárd felét azonnal kölcsönadni Franciaországnak, ha a köztársasági forma megmarad. Nehezen lehet igaz, mert a pénz emberei nem igen törődnek még saját hazájuk sorsával sem, nemhogy idegen országért ennyire lelkesülhének. Más hírek szerint ellenben a párisi és lyoni pénzügyi körökben amellet amellet agítálnak, hogy egyedül belföldi kölcsönnel fedeztessék a hadiadót.

A londoni conferentia is megtartotta zárulását mult pénteken, melyben a határozatok aláírtak. E határozatokról, a távirat következő kivonatos értesítést hoz: a Feketetenger semlegesítése megszünttetett; a hadihajóknak a Dardanellákon való átevezése a portától tetétt függővé s a munkálatok a Duna-torkolatoknál a szerződött hatalmak együttes védelme alá helyezettetett. A Dunakérdés nem lett elintézve.

Ez tehát vége az u. n. európai hatalmak nagyhangú tiltakozásainak Oroszország brutális szerződés-szegő fellépése ellen; ez a kamatozása az 1854-diki krimi hádjáratra kiböbott milliárdoknak s ez az első keserű gyümölcs, különösen az orien-re nézt a francia-porosz harcoknak a francia nemzettel szemben. Oroszország e határozatok szerint egészen szabad kezét nyert keleten: azt tehet ami neki tetszik, s hogy Konstantinápolyban üsse fel tanyáját, nincs egyébre szüksége, minthogy az új német császár ország-világ szemeláttára megígért háláját minél előbb vegye igénybe, mielőtt t. i. Franciaország: az európai egyensúly emez eddigelő egyedüli öre újra életre nem kel.

A conferentia bezárásához érdekes és nagyon is ápropos pendant a „P. Lloyd“ ama híre, mely szerint az orosz kormány igen-igen érdekes és tanulságos emlékirattal készül megajándékozni a világot. E memoire-ban az európai conferentiák történetének alapján ki lesz mutatva, hogy ép a conferentiák működtek leginkább közre az európai nemzetközi jogfogalmak megzavarására s az államszerződések ignorálására, miután rendesen avval végződtek, hogy a bevégzett tényeket, melyeket pedig eleintén ép ök elítéltek, elfogadták s elismerték.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, márcz. 14. 10 ó. 20 p. d. e.
Érkezett: márcz. 14. 10 ó. 45 p. d. e.

Vilmos császár a nagy csapatszemle alkal-mával megbetegedett, úgy hogy be sem végez-hette azt, hanem egyenesen Berlinbe utazik, hova 14-dikén érkezik meg, s helyette a koro-naörökös fogja a szemlét tartani.

A versaillesi, rheimsi és nancy-i porosz közigazgatási hivatalok fölőslatása megtörtént. Vinoy Párisban szemlét tartott a sorkato-naság fölött, mely alkalommal fölőhívta őket a rend főtartására. Több radikális összeesküvő fogatott el. Bellevilleben újabb izgatások.

Trochu állítólag megörlt. Thiers és Grevy ma költöznek Versaillesba.

A conferentia zárulását ma tartá. Széchen Bécsbe jön. Angliában mind inkább nőnek az aggályok az Orosz-Porosz szövetség miatt.

NAPI HIREK.

— A jövő havi színházi emlék-ünnepélynek fényes kilátásai vannak. Jókaíne asszony, ki nem felejtethi, hogy ő Laborfalvi Róza, készségesenígéré meg, hogy Anna szerepét elvállalja; úgy halljuk, hogy arra is van kilátás, hogy a Szerdahelyi és Feleki pár szintén megörvendeztetni amaz alkalommal a kolozsvári közönséget közreműködésével. Igen elmés néma képletekről is hallánk, melyeket az ünnepélyen fogunk látni, de korainak tartjuk a képletek tárgyat már most elárulni s így csak annyit említünk ez alkalommal meg, hogy a tervező derék László Józsefünk, a vázlatok kidolgozója Székely Bertalan, hírneves festő-szünk, s az egyik képletet főúri körökben személyesítik meg.

— A Szamosból tegnap egy asszony holttestét fog-ták ki. Azonnal fölismerték benne egy szegény cipész özvegyét, ki talán elviselhetlen nyomorának véget akarván vetni, vízbe ölte magát.

— A Bel-Tordantezát hajdanában azon szerencsétlen-ség érte, hogy a németek által az országutak rendszerébe vonatott. Ezért ezen utca felemeltetett; de nincs benne köszönet, mert száraz időben porfelleg, nedvesben pedig sártenger teszi azt megközelíthetlenné. Ezen mostannyival is inkább segíteni kell, mert maga a város állított fel tanodát ép a Tordautca végére. Úgy halljuk, hogy ezen utca lakói kérvénnyel szándékoznak a város tanácsához járulni; sőt azt is tudjuk, hogy ezen utca rendezése végett egyik ottani tulajdonos anyagi áldozatot is hozna.

— A „Kolozsvári Közlöny“-ben a következő nyilt-számadást olvassuk: A kolozsvári orsz. nemz. színház megnyitása ötvenedik évfordulati napjának emlékéül rendezett ünnepélyes előadás szombaton, f. évi márczius 11-kén a helybeli nemz. színház színészi nyugpénz alapjának gyara-pítására befolyt tiszta jövedelem: 215 ft 32 kr. Felülfizet-tek: gr. Kornis Gábor 11 ft 15 kr, dr. Szombathelyi Gusztáv tiszteleti rendes jegyért 10 ft, László Józsefné rendes tiszteleti két zártszékért 1 ft, t. Gyarmathi Miklós 1 ft, t. Vajda Pál 1 ft, K. Papp Miklós 1 drb 10 fran-kos aranyot, összesen 24 ft 15 kr és egy darab 10 fran-kos arany. A társulat ma működött tagjai közül fellépési díjokról lemondtak a fent nevezett célra ajánlották: Ge-recsné M. L. 4 ft, Daray Károly 2 ft, Jakobi karnagy 3 ft, Bogó Alajos 3 ft, Prielle Péter 2 ft és Nederosz-ték színházi fodrász 1 ft, összesen 15 ft. Mindössze 254 ft 47 kr és egy drb 10 frankos arany. Fehérváry Antal a kolozsvári nemzeti színház igazgatója.

— Az utánvételes küldemények kézbesítéséről. Az utánvételes küldemények kézbesítése csak a következő ese-tekben történik: a) ha a küldemények vám-eljárás alá nem esnek; b) ha az a 3 fontot meg nem haladja; c) ha a címzett fél a postáról elszállíttatását magának fen nem tartja; d) ha a címzett fél a postahivatal helyén lakik. Az utánvételes küldemény, az utánvételi összeg s viteldíjak kifizetése előtt levélhordó által nem kézbesíthetetik. Azon eset-ben, ha a kézbesítés a címzett lakásán nem történik, s csupán avizáltatik, az aviso és leadási vévény mellé az eredeti szállítólevél is csatolattatik; ha azonban a szállí-tási levél nincs kéznél: ugy a leadási vévényen a küldő neve és lakhelye kiirandó. — Ha az utánvételes küldem-ény nem váltatik ki és visszaküldetik, ez esetben a visszaküldés oka a szállítólevélre s az utánvételi lapok 2-ik tételére jegyeztetik fel. — Levelek és értéknélküli okmányok, melyek utánvételi összeggel küldetnek: ki nem váltásuk esetében térti portoval nem terhelendők. (Posta Közlöny.)

— Hibaigazítás. A „Magyar Polgár“ 60-ik számába csunya sajtóhiba csuszott be. „Az angol irodalom 1870-n“ című tárcacikk alól kimaradt: „Az Allgemeine Zei-tung 59-ik számú mellékletéből fordítva.“

— Szegednél a Tiszán három nevezetes hid lesz nem-sokára. Az első az államvasút szép hidja Szeged városában; a második az alföldi vasut hidja Algyó mellett, Szeged-től egy órányi távolságra; most pedig Szeged városa akar egy állandó hidat építtetni, a vasuti hidtól mintegy 100 ölnyi távolságban. E célra már bizottság is neveztetett ki és hallomás szerint az algyói vasuti hid építője fog meg-bizatni az új hid kivételével.

— Iparállapotunkra sajtáságos fényt, illetőleg árnyat vet azon körülmény, hogy vasúti indóházunknál egy rak-tári felszerépült közelebből, melyhez a fa-anyagot Pozsony-ból, az építő ácsokat pedig Pestről szállították ide.

— Tűzkrónika. Mint mindig tavasz közeledtével, az égések az idén is kezdenek sürűbben jelentkezni. Utóbbi napokban égések voltak Eszternek, Bádok, Gy. Sz.-Miklós, Várhegy, Bell, Szerdahely, Száldobos, Orlyán, Orosz, Som-falu, Bikás, Woldorf, Csérged, Ujfalu stb. községekben, némelyikben a nevezettek közül 5—6 telek égett le, sze-renesére többnyire biztosítva voltak a Victoriánál, mely is-mert gyorsaságával fizette ki a károkat.

— Eötvös J. b. a gyorsírók szemében. A „Magyar Gyorsíró” szaklapban Fenyvessy gyorsíró-főnök tollából Eötvöst mint szónokot méltányló leírást találunk, melyből átvesszük a következőket: Az avatott gyorsíró Eötvös beszédeinek már kezdetén tájékozva volt, hogy meddig fog az terjedni. Tudta azt már is, hogy a boldogult, ha beszéde megkezdése előtt egy pohár vizet rendelt és a ministeri szék elé kiállott akkor nagy beszédre készült; az a gyorsíró mindannyiszor előre kitűzhette az óranegyedet, melyben a beszéd végét érindi. Nagyobb beszédeinél rendszeren az első 5—6 mondatnál röviden körvonalozta okoskodásának célját, és ha ezt egyenesen nem tette, kijelölte azt legalább indirekte egy általa megegyezendő szónok főlemelésével. A mint beszédében előrehaladva tulajdonképi tárgyába belemélyedt, előadása mind melegebb, ékezebb, hatályosabb lett. Nincs a jelen magyar törvényhozás tagjai közt egy is, kinek az, a mit Cicero „a test ékkesszólásának” nevez, annyira hatalmában lett volna, mint Eötvösnek. Remek szavakat, élénk, de mindig szép taglejtése folytán vonzóvá tette előadását. S ha beszédének tetőpontjára ért, szónok egész lényéből nem annyira a számító ész, mint főképp az erős meggyőződés és nemes érzelem árja sugárzott ki. Az ily fellelkesülés sohasem maradt el, valahányszor a szabadság és műveltség, az emberi nem haladása, a jogegyenlőség, a haza jövője vagy a népnevelésről szólott. „S itt legbensőbb meggyőződésemet fejezem ki, „s itt nem titkolhatom el legmélyebb meggyőződésemet, s hasonló tettelekkel kezdette meg, emelkedett hangon, ismételt mellé utva, azon festői és zengzetes körmondatokat, melyek azonnal a Karthausi s az akadémiai ünnepélyes beszédek szerzőjét varázsolák elének s a melyeknek mását irodalmunk még csak Kőlcseyben tárja élénk. Bármily hosszú e körmondatok, az egyes tagok mindig arányosak, az egész kerekded és rhytmikus, a kép pedig világos és határozott volt. A mily keresetlenül áradó volt Eötvös midőn beszéde uralkodó eszméjének kifejtéséhez eljutott, szintoly szorgosan válogató, sőt habozó volt szavaiban, midőn egy elv körülírásával foglalkozott. Ilyenkor szemeit földre szegezve, ujjával folytonosan lefelele mutogatva, mintegy kirajzolni iparkodott az előtte lebegő eszme képét. Szeme, arcvonásai, testtartása és demonstráló kézlejtése hiven tükrözték a gondolkodó agy szellemi processusát s elárulák, hogy e pillanatban a szónok és költő fölött philosoph uralkodik.

Magyar színészet.

(a.) Nemzeti színház. Vasárnap márczius 12-én: II. Rákóczi Ferenc fogsága, dráma Szigligeti Edétől. A darabról, úgy hisszük, felesleges szólnunk, mert untig ismeri közönségünk. S habár egyike azon színi termékeknek, melyeket a napi érdek, vagyis inkább a helyzet teremt, s melyek ennélfogva minden egyéneknek inkább megfelelnek, mint a művészeti igényeknek: még sem tartjuk helytelennek, hogy a repertoírban helyet foglal, s különösen olyan alkalomkor, mint a vasárnapi volt, midőn a vidéki közönség tölti meg a házat, nagyon helyén látjuk az ilyes hazafias irányú pieceket. Magáról az előadásról nincs sok mondani valónk. Kassainé (Tököliné), Priellenek (Rákóczi) és Kovácsnak (Bercsényi), egy pár sikerültebb jelenetét leszámítva, az egész előadás meglehetősen vontatott volt, mi nem is csoda majd négy óra hosszat tartó darabnál; habár vannak benne hálálatos szerepek is, mint a Rákóczié, kit Prielle a lehető szintelen, s élettelenül repraesentált, mit egyéb iránt Prielle urnál, ki úgy látszik, „mesterségnek” veszi az egész dolgot, már jóformán meg is szoktunk. Nem mulaszthatjuk el még ama megjegyzést, hogy mennyire kéri különösen az olyan színművekben, minő a mai volt, m lyben t. i. másod rangú színi csillagainknak is jelentékenyebb szerep jut, a Lenkei, Leővey stb.-féle embereknek minden alaposabb tanulmányt nélkülöző képzettségük vagyis inkább képzetlenségük, úgy hogy majdnem élvezhetlenné válik kezeik között a szerep s borzasztólag rontja az ensemble. Pedig hát az ilyenekben volna alkalom egy kis elismerést szerezni, ha csak egy kissé is több készültséggel, tanulmánynyal lépének a közönség elé. Hanem perze ehez egy kis lelkesültség meg egy kis munka is kellene, nem pedig csak az, hogy a la Prielle tisztán „métique”-nek tekintsük a dolgot. Közönség egyébiránt, országos vásár lévén, anynyi volt, a mennyi csak befért. Hétfőn, márczius 13-kán Norma, opera. Ismerünk egy lelkesült zenebarátot, ki már évtizedek óta szorgalmas látogatója a színháznak, tehát láthatta már százszor is ez operát, s mégis azt a megjegyzést tette, hogy minden héten végig hallgatná egyszer ezt a dalművet. Erel azonban nem azt akarjuk mondani, mintha nagyon ohajtanók, hogy a legközelebbi operaelőadás ismét Norma legyen, körülbelül tán már hatodikszor az idén, s nem is azt akarjuk mondani, mintha valami kitünőleg ment volna. Au contraire. Már kétszer is hallottuk sokkal sikerültebben, mint ma, midőn néhány gixert is volt szerencsénk élvezni. Nő de ezt hajlandók vagyunk inkább pillanatnyi

roszul létnek, meg a terem üressége feletti meglepetésnek tulajdonítani. Egyébiránt Gerecsné, leszámítva fennebb jelzett meglepetését (az utolsó előtti felvonásban) szokott kerekdedséggel, finoman és érzéssel játszott és énekelt. A kis Adaligizán (Szezerbowska) az egész felvonás folyamában meglátszott az első jeleneti malheurejének utóhatása. Ceresa ur hangjánál volt ugyan s különösen az Adaligizávali jelenetet igen szépen és tetszés között játszta le, de ő tőle is hallottunk már jobb proconsult. Nő, de Ceresa ur vendégünk, s vendég iránt nem akarunk udvariatlanok lenni.

KÖZGAZDASÁG.

Az erdélyi pincze-egylet Kolozsvártt,

mint kereskedelmi részvénytársaság folyó év, márczius 12-én tartott közgyűlésén megalakult. Szervezkedését az igazgató-választmány megválasztásával kezdte meg. Az igazgató választmány tagjai: br. Bornemisza János elnök, Paget János, gr. Bánffy Miklós, Tauffer Ferenc, Zeyk József, gr. Teleky Gusztáv, Vagner Frigyes. Igazgatónak a választmányi gyűlés Dávid Antalt nevezte ki.

Az alaptőke 300,000 frtból a kibocsátott 150,000 frt, 200 frtos névre szóló részvények alá vannak írva s a 10% befizetve. A társaság egyelőre nem bocsát ki több részvényt, a mig az üzlet terjedése nem igényli.

A társaság jelenlegi borkészlete 10—12,000 veder, csekély mennyiség, kezdetnek megjár egy ifju társaságnál.

Egyszersmind tudatjuk a bortevők- vagy eladókka, hogy a társaság vesz és ad el bort, a kik összeköttetésbe ohajtanak lépni, felkérjük levelezéseiket bérmentesen Dávid Antal igazgatóhoz címmezék, főpiacz, 275, sz. h.

Kolozsvártt, márczius 13-án 1871.

az igazgató-választmány nevében
Dávid Antal.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Mart. 13-án 5% Metalliques 100 frt 58.30. Kamat 58.30. 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 68 10. 1860. Kölcsön 95.70. Bankrészvény 726. Hitelintézeti részvény 200 frt. 260.50. London 10 ft. st. 100 frt. 23 1/4. kr. 124.85. Ezüst 122.75. Cs. kir. arany 5.87. Napoleonor 9.93 1/10.

Urbéri kötvények: Magyarországi 79.30. Temesi 77.—. Erdélyi 75.—. Horváthországi 83.25.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

(60)

Uj üzlet-nyitás.

Alólírottak mély tisztelettel bátorzkodunk jelenteni, miszerint Kolozsvártt a nagy piacz-soron

(mészárszék mellett)

WEISZ és HELLER

fiók-kereskedése czég alatt, egy fűszer-, festék-, norinbergi és rövidáru

KERESKEDEST

nyitottunk, mely feladatul tűzte ki a t. cz. vásárlók kívánalmainak minden e szakba vágó cikkeknek legjobb minőség és legjutányosabb árban kiszolgáltatása által tökéletesen megfelelni és teljes meglegedéseket kiérdemelni.

Különösen ajánljuk legjobb minőségű tisztított és finomított

lámpa olaj- és petroleumunkat.

Vidéki megrendelések is gyorsan és legpontosabban teljesíttetnek.

Uj üzletünket a n. érd. közönség pártolásába ajánlvá maradtunk Kolozsvártt, 1871 mély tisztelettel

WEISZ és HELLER,
nagyvárad kerkeskedők.

(89)

Schwechati kiviteli sörök

kaphatók:

KARVÁZY GYULA

fűszer, csemege és bor üzletében.

Schwechati ászok sör (Schwechater Export-Lager-Bier)

egy nagy üveg 30 kr.

Márcziusi sör (Märzen-Bier) 34 kr.

Bakk-sör (Bock-Bier) 40 kr.

Minden üveg 10 krajczárba számíttatik és ugy vissza is vétetik.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett küldhetők. Nagyobb megrendeléseknél az árak jutányosabbak.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel Stein Jánosnál.